

כשאת אומרת לא, למה את מתכוונת – על עניין אישי שלילי בהצבעה בחברה / עו"ד דורון אפיק*

מי שנגוע בעניין אישי לא אמור להשתתף בהצבעה (למרות שדירקטור יכול להצביע אם רוב הדירקטוריון נגוע ואז נדרשת גם החלטת האסיפה הכללית ובעל מניות יכול להצביע כשהוא נגוע בעניין אישי אם יצהיר על כך), אבל מה לגבי "ענין אישי שלילי" – מצב בו הציפיה היא שדירקטור או בעל מניות יצביע נגד ההחלטה כי הוא מסוכסך עם מי שיש לו בה עניין אישי?

חוק החברות הישראלי מגדיר "ענין אישי" באופן רחב למדי ובית המשפט העליון¹ אף קבע שמדובר "בהגדרה פתוחה הצופה פני עתיד ואשר נועדה להתמלא תוכן ממקרה למקרה", כאשר הרשיע בשנת 2005 את שלמה אייזנברג בעבירות פליליות של קבלת דבר במירמה, רישום כוזב במסמכי תאגיד, בעבירות על פי חוק ניירות ערך ובעבירות נוספות מכיוון שבעת הצבעה בחברה ציבורית בה שלט לא גילה שחלק מן המניות ששיווג כמניות שאינן נגועות בעניין אישי היו נגועות בעניין אישי, וכך אישר עסקה באופן בלתי חוקי.

במקרים אחרים בחברות ציבוריות נקבע שעניין אישי יכול להיווצר גם כאשר אין לאדם עניין כי העסקה תאושר אלא להיפך: כאשר בעל מניות, בדרך כלל בעל מניות מיעוט בחברה, יש לו עניין שהעסקה לא תאושר – למשל במקרה של סכסוך בעלי מניות בו הוא באופן קבוע מצביע נגד עמדת בעל השליטה ומכיוון שמדובר בחברה ציבורית קיימים מקרים בהם נדרש רוב מיוחד מבין אלה שאינם נגועים בעניין אישי. במקרים כאלה הורה לעתים בית המשפט כי אותו בעל מניות מיעוט אינו רשאי כלל להצביע.²

במקרה שנדון בבית המשפט המחוזי בחיפה בספטמבר, 2023,³ הלך בית המשפט מספר צעדים קדימה (ואולי יש לומר שהוא שעט קדימה ללא הבחנה תוך שהוא רומס את דיני החברות ואת עקרון אי התערבות בית המשפט בשיקול דעת מוסדות החברה הפרטית כאשר אין משקיעים מהציבור העלולים להיפגע), וקבע שהכלל חל לא רק בחברות ציבוריות אלא גם בחברות פרטיות ולא רק על בעלי מניות (שנדרשים, כאמור, להצהיר על עניינם האישי ואז רשאים להצביע ובחברה ציבורית גם לעתים קולם שלהם הוא הקובע, בשל דרישת הרוב הלא נגוע) אלא גם על דירקטורים. אותו מקרה עסק בחברה פרטית המוחזקת על ידי שני בעלי מניות בחלקים שווים ושהתנהלה כמעין שותפות ובשל סכסוך בין בעלי המניות בית המשפט כבר הפעיל את כוחו למניעת קיפוח ונתן הוראות לניהול החברה. מכיוון שמדובר בסכסוך בעלי מניות בחברה פרטית המנוהלת כמעין שותפות יכול היה בית המשפט פשוט לתת הוראות נוספות לניהול החברה (כפי שגם עשה לבסוף) ופסק הדין כלל לא נדרש לניתוח הסוגיה כך שכל פסק הדין הינו אימרת אגב לא רלוונטי.

לסיכום, כשבעל מניות אומר "לא", לעתים עשוי בית המשפט בחברה ציבורית לקבוע שאותו בעל מניות אמר "לא" משיקולים זרים או, כפי שהגדירה זאת יפה כב' השופטת מיכל אגמון-גונן (שצוטטה בהסכמה על ידי בית המשפט העליון⁴): אי התערבות מצד בית המשפט במצבים מעין אלה עלולה להוביל לאישור עסקאות גרועות עם בעל מניות מיעוט שהוא סחטן (ושוב, כי בחברה ציבורית במקרים מסוימים רק קולות בעלי המניות שאינם נגועים נספרים ואז בעל מניות קטנטן עשוי להיפך בפועל לבעל השליטה לצורך אותה הצבעה). שיקולים אלה לא דווקא מתקיימים בחברה פרטית, ודווקא בחברת המתנהלת כמעין שותפות, כאשר הפסיקה מאפשרת לבעל מניות כזה להיות סחטן ולדרוש את פירוק החברה מכל סיבה, אין כל סיבה לאפשר התערבות גסה זו של בית המשפט בניהול החברה. עם זאת, בוודאי עד שהנושא יובהר בבית המשפט העליון, חשוב לקבל ייעוץ שוטף מעורך דין בעל מומחיות בתחום בכל מקרה של סכסוך בעלי מניות שעלול לגרום לויכוחים בנושא יכולת בעל מניות או דירקטור להצביע.

* עו"ד דורון אפיק הינו נוטריון ועורך דין המוסמך בישראל ובניו יורק והוא השותף המנהל של משרד אפיק ושות' (www.afiklaw.com) המתמקד בדיני חברות, דיני מקרקעין, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, מימון ומשפט ימי ואף הרצה בתחומי מומחיותו, לרבות במסגרת תואר מנהל עסקים Executive MBA באוניברסיטה העברית בירושלים. עו"ד אפיק בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גיטור ובוררות) ומשמש גם כבורר וכנאמן בנאמנויות ישראליות ובינלאומיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו. לפרטים נוספים: 03-6093609, או באמצעות הדואר האלקטרוני: afiklaw@afiklaw.com.

¹ ע"פ 3891/04 ערד השקעות ופיתוח תעשייה בע"מ נ' מדינת ישראל, ס' (1) 294 (02.06.2005) - <https://he.afiklaw.com/caselaw/12095>
² למשל: ה"פ (ירושלים) 7236-05-11 גולדפון בע"מ נ' ב. יאיר חברה קבלנית לעבודות בניה 1988 בע"מ (11.08.2011) - <https://he.afiklaw.com/caselaw/15847>
³ תא (חי' 4806-06-22 פנדה יישומי מסחר בע"מ נ' מאור להב (18.09.2023) - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14241>
⁴ ע"א 7735/14 אילן ורדנקוב נ' שאול אלוביץ (28.12.2016) - <https://he.afiklaw.com/caselaw/2506>

When you say no, what do you mean? – on negative personal interest in corporate voting / Doron Afik, Esq.*

Those who are affected by a personal interest should not participate in the vote (although a director can vote if the majority of the board is affected, and then a general meeting resolution is required, and a shareholder can vote when affected by a personal interest if he declares it), but what about a "negative personal interest" - a situation in which the expectation is that a director or shareholder will vote against a decision simply because he is in conflict with someone who has a personal interest in it?

The Israeli Companies Law defines a "personal interest" broadly and the Supreme Court even stated that it is "an open definition that looks to the future and which is intended to be filled with content on a case-by-case basis", when it convicted Shlomo Eisenberg in 2005 of the criminal offenses of fraud, false recording in corporate documents, offenses under the Securities Law and other offenses because when voting in a public company he controlled he did not disclose that some of the shares he classified as not affected by personal interest were indeed affected, thus illegally approving a transaction.

In other cases involving public companies, it was found that a personal interest can arise even when a person does not have an interest in the transaction being approved, but to the contrary: when a shareholder, usually a minority holder, has an interest in the transaction not being approved - for example in the case of a proxy fight a shareholder which regularly votes against the position of the controlling owner and because it is a public company there are cases where a special majority is required among those not affected by a personal interest. In such cases, the Court sometimes ordered that the minority shareholder is not allowed to vote at all.

In a case discussed in the District Court of Haifa in September, 2023, the Court went several steps forward (or maybe better described as it tramped forward while trampling on corporate law and the principle of non-interference of the Court in the discretion of the corporate institutions of a private company when there are no public investors who might be harmed), and stated that the rule applies not only in public companies but also in private companies and not only to shareholders (who, as mentioned, are required to declare their personal interest and then are allowed to vote and in a public company even sometimes their vote is decisive, due to the untainted majority requirement) but also to directors. The same case dealt with a private company held by two shareholders in equal shares and which was managed as a partnership and due to a conflict between the shareholders the Court already exercised its power to prevent oppression and gave instructions for the management of the company. As this is a shareholder dispute in a private company that is managed as a kind of partnership, the court could have simply given additional instructions to the management of the company (as it finally did) and the verdict was not required to analyze the issue at all, so the entire verdict is an *obiter dicata* (irrelevant statement).

In conclusion, when a shareholder says "no", sometimes the Court in a public company may find that that shareholder said "no" for extraneous considerations or, as the Honorable Judge Michal Agmon-Gonen (cited with agreement by the Supreme Court) beautifully defined it: non-interference of the Court in such situations may lead to the approval of bad deals with a minority shareholder who is blackmailer (and again, because in a public company in some cases only the votes of the untainted shareholders are counted and thus a minor shareholder may actually become the control holder for the purpose of that vote). These considerations do not necessarily exist in a private company, and certainly not in a company that is managed as a kind of partnership, where caselaw allows such a shareholder to be extortionate and demand the dissolution of the company for any reason, there is no reason to allow this blunt intervention of the Court in the management of the company. However, certainly until the issue is clarified by the Supreme Court, it is vital to receive regular advice from a lawyer with expertise in the field in any case of a shareholder conflict that may cause arguments regarding the ability of a shareholder or a director to vote.

*Doron Afik, Esq. is a notary public and an attorney admitted to practice in Israel and New York and is the managing partner of Afik & Co., Attorneys and Notaries (www.afiklaw.com). Doron served an adjunct professor at Hebrew University Doron teaches Mergers and Acquisitions as part of the EMBA program. Doron's practice focuses primarily on international transactions, including mergers and acquisitions, dispute resolution and issues of public law. He is a graduate of a European Union alternative disputes resolution course and the ICC Master Class for arbitrators and also serves as arbitrator. Nothing herein should be treated as a legal advice and all issues must be reviewed on a case-by-case basis. For additional details: +972-3-6093609 or at the e-mail: afiklaw@afiklaw.com